

1359, i dos *Tallt-* dels Ss. XI-XII en Ponsich, no sabem si ben exactes. Com que en *Talltendre* la *ll* no apareix mai fins a la pron. actual, tenim base ferma per creure que en tots dos noms és deguda a una etimologia pop. recent de qui ha cregut veure-hi el mot *tall* 'partió' (entre dos turons?: el que entén Madoz, s. v. *Talltendre*).

És clar que és absurd un *tall* orogràfic... *tendre*; i incompreensible que un femení *torta* concordi amb *tall*.

Però en realitat deuen ser antics noms de castells, formats amb un imperatiu a la manera de *Tal-te-vull* (> *Talteüll* ross. i Segarra), *Tornatori* > *Tornafort*, nom de 3 castells (Pallars, Fenolhedès, dept. Ar.), amb els quals van encara altres castells de formació paral·lela, com *Blancafort*, i els imperatius: *Guarda-si-venen*, *Mira-vé*.

Els noms presents vénen de *Tal-ten-te*, *Tal-tol-te*: o sigui *ten-te* 'manten-te ferm', tal com t'he fet); i l'altre: 'alça't ferament, com el meu orgull de senyor': 20 ll. TOLLE, -TE: cf. «*tollere saxa de terra*» Ciceró; «*tollere se a terra altius*»; 'aixecar-se en planta més alta' (Ciceró), «*tollere aliquem jacentem*» Plaute; «*tollere animos*», 'enorgullir-se', Lucili; «*tollere oculos ad caelum*», Ciceró.

Aplicació a conceptes feudals majorment fàcil, com la veiem en tants textos nostres medievals: *tolta* 'exacció feudal' (1090, *DECat* VIII, 534b52 ss.); el monjo de Cuixà «qui *tol* eclesia de Tartera» S. XII (535b18), «*kastellos de Josa* et de Gósal --- *fortedas no les 30* *te toltré*» a. 1102 (533b11).

En *tal-ten-te* es produí l'acostumada repercussió de líquida: **talentre* (a la manera de *feltre*, *cartró*); i llavors l'atracció del cat. comú *tendre* ja era inevitable. En *tal-tol-te*, hi hagué, en canvi, una dissimilació *ll* > *l-r*: *taltorte*, que donava lloc a igualar-lo finalment a tants NLL en *tort*, *-torta*, com *Colltort*, *Castelltort*, *La Valltorta*, *Vilatorta*. Ningú es sorprengui de trobar aquest nom escrit sempre amb *-a* en les mencions medievals, car la *a* i la *-e* es neutralitzaren en *-ə* des de l'alta Edat Mitjana, en tot el cat. or. i particularment a Cerdanya: *Saga* (de *Sague* SÁGANE); ja apareix junt amb *Taltorta* en el Capbreu citat del S. X; el basc *bagin* que ha donat *Aja*, pobl. de Cerdanya, és 5 k. a l'Est de *Talltorta* i *Saga*, altre tant a l'E. de *Talltendre*; i les formes antigues *Garaissar*, *Aránzar*, *Múnciar* per *Gréixer*, *Arànsar*, *Músser* fan companyia al *Taltennar* > *Talltendre* en l'Acta C. SdUrg. de l'any 839.

La hipòtesi **Taletérnaro-*, com var. del nom de l'arbut *ALATERNUS*, que jo havia un temps fantasiat com a base de *Talltendre* en un imaginari passat ibèric, sense més base que un *taliterno* de la zona xurra valenciana (*DECat* I, 29a60 ss.), descansava ja en si, en una combinació tota en sòpols que no vacil·larem a deixar córrer, majorment pel tort de no tenir en compte l'obvi paral·lel *Talltorta*.

¹ Escrit *Navarauo* per error. Vol dir *Navascort*, avui *La-Bascort*, masada entre *Talltorta* i *Bellver* (E.T.C. I, 109.11, 20).

Talltorta, V. *Talltendre* *Talo*, V. *Tales* *Taló* (= *Teló*), V. *Tel*, s. v. *T-* (misc. ar.) i cf. *Santaló* *Talonà*, V. *T-* (misc. ar.)

TALP

Diversos deriv. del nom d'aquest petit mamífer, que han donat NLL. D'una reducció del nom de l'animal mateix: Bassa dels *Taus*, adjacent a l'estany de la Ricarda, al delta del Llobregat (*DECat* VIII, 244b58). De la forma valenciana *talpó* 'talp' (244a3 ss.): Barrenc del *Talpó*, te. Bèlgida (xxxii, 135.24).

Com nom del munt o conjunt de pilotets que furga el talp: *Taupinera*, a la vall de Boí i la de Cardós (244a9-b34), una *taupinera* a Taüll. D'ací *La Talpinera*, NL antic al peu del Canigó, prop d'Estoeir (*InvLC*). *Racó 'l Topé(r)*, a Soses (Segrià) (244b12).

Talpinera, V. *Talp* *Talpó*, V. *T-* (misc. moss.) *Talrà*, V. *Talric*

TALRIC, TALRA, TOBAU, TUBERT, SUNYER etc.

Noms de masos o llogarets, provinents d'antics noms de persona germànics.

Talric és un dels masos més alts de la vall de Bolòs (Alta Garrotxa), a l'O. de l'església parroquial (agre. al mun. de Freixenet): es troba baixant de Sant Pau de Seguries i del Sitjar, cap al vessant garrotxenc. Oït allí (1932, exc. 156): «és a *talrik*». Ve d'un NP arrelat sobretot en el Vallespir. Un altre cas d'aquest nom en el te. Serrallonga: és a la sortida SE. del poble, i avui en diuen «a can *talrik*» (xxiv, 66.3): fou la casa pairal del poeta rossellonès Pere *Talrich* (S. XIX); Joan *Talrich* era cònsol de Prats de Molló el 1575 (*Llibre Roig* de P. d. M., fº 5v).¹

Del germ. THEUDIRĪK (E.T.C. I, 48, 243) passant per *teyrīc*, amb la *ȳ* tornada *l* (com en el ross. *belra* 'heura' HEDĒRA, *galta* < *gauta* etc.). Del mateix origen, amb evolució diferent i no menys comprensible, del nexa -UDIR-: *Sa Turiga* NL antic que Alart troba en un doc. de Prats de Molló (*InvLC*). A la Vall de Boí, al NO. del Balneari de Caldes, el Bony de *Toirigo* (*tuirigo*, amb detalls en *TVBoí* II, 20); i, amb vocalisme un poc diferent: serrat de *Tuirego*, una desena de k. aigües avall, te. Cardet (XIII, 168). *Torigues*, mas antic, immediat al terme de Mojà i al N. de Vilarassau («a *turigēs*», Casac. 1924).

TALRA, pda. munt. del terme d'Arbúcies (a La Selva), a l'O. de la vila, més enllà del *Puig d'Ui*, que és damunt Arbúcies, al NE.; allí és tradicional la dita popular del temps: «*broma a Puigdui*: / pluja avui, / *broma a Talrà*, / pluja demà» (Reig Vilardell, *Monografies de Cat.*, s. v. *Arbúcies*).

ETIM. Del NP germ. THEUDIRAND, amb evolució paral·lela a la de *Talric*: *Theuderandus* en un doc. barcelonès de 1031 (Mas, *NHBna*. IV, 279); Först. (c. 853) el troba des del S. VII, com nom d'un bisbe d'As-